

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ПРАВА

ЗАТВЕРДЖЕНО:
протокол засідання кафедри
«06» вересня 2024 року № 1

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ЄСПЛ : ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО
ТА ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ»**

Освітньо-професійна програма	<u>Право</u>
Спеціальність	<u>081 Право</u>
Факультет	<u>Економіко-правовий</u>

2024 - 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «ЄСПЛ : забезпечення належного та ефективного механізму захисту прав людини» для здобувачів вищої освіти ОПП «Право» спеціальності 081 «Право» (галузь знань – 08 «Право»).

Розробник:

Волік Вячеслав Вікторович, професор кафедри права МДУ, доктор юридичних наук, професор

© Волік В.В., 2024

© Маріупольський державний університет, 2024

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>08 Право</u>	Обов’язкова з циклу дисциплін професійної підготовки	
Семестрових модулів – 1	ОПП «Право» <u>081 «Право»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: Реферат, есе, доповідь тощо		Семестр	
Загальна кількість годин: – 90 год.		II-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: <u>другий (магістерський) рівень</u> Ступінь вищої освіти: <u>Магістр</u>	20 год.	
		Практичні, семінарські	
		20 год.	
		Самостійна робота	
		50 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: Залік	

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми здобуття вищої освіти - 40 (44%) / 50 (56%)

для заочної форми здобуття вищої освіти -

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти та розширення, систематизація і поглиблення знань про основні правові позиції Європейського суду з прав людини при тлумаченні і застосуванні ним Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, оволодіння практичними навичками звернення до Європейського Суду з прав людини.

Завдання навчальної дисципліни:

- з'ясувати структуру, порядок його формування, склад, форми діяльності Європейського суду з прав людини та особливості механізму захисту прав людини відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод;
- сформулювати цілісне уявлення про основні європейські механізми захисту прав людини;
- розуміти сутність і зміст Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року та практику Європейського суду з прав людини як джерело права, дослідити їх вплив на розвиток та трансформацію правової системи України;
- визначити особливості структури та складу Європейського суду, порядок його формування і процес розгляду заяв;
- засвоїти основні умови прийнятності заяв, та окремі практичні аспекти подання заяви і подальшої комунікації із судом;
- навчитися встановлювати факти порушення державою конвенційних прав у конкретних ситуаціях;
- проаналізувати найбільш значні напрямки захисту ЄСПЛ в окремих категоріях прав людини.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі - обов'язкова компонента з циклу дисциплін професійної підготовки, обсягом - 90 годин / 3 кредити ECTS.

Передумови для вивчення дисципліни: вивчення дисципліни «ЄСПЛ : забезпечення належного та ефективного механізму захисту прав людини» відбувається після засвоєння таких навчальних дисциплін, як: «Філософія права»; «Міжнародне публічне право»; «Право Європейського союзу та Ради Європи»; «Адміністративно-процесуальне право».

Компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
-----------------------------------	--

Загальні компетентності	ЗК1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК6.Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. ЗК11.Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК4.Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини. СК9.Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності. СК10.Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин. СК11.Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК12.Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції. СК13.Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ. СК14.Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації. СК15.Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування. СК16.Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення
Результати навчання	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних (РН15). Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (РН20). Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки (РН21). Готувати проєкти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях (РН22). Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях (РН23).

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загально-теоретичні аспекти захисту прав та свобод людини

Тема 1. Гуманізація у міжнародному праві.

Криміналізація порушень міжнародного права: злочини проти людяності; положення Статутів Югославії та Руанди про внутрішні злочини, злочинність порушень гуманітарного права, універсальність юрисдикції, військові злочини та універсальна юрисдикція, військові злочини та внутрішні конфлікти, міжнародний кримінальний суд, належна правова процедура, судова незалежність та безсторонність.

Право міжнародних договорів: нормативні та багатосторонні договори, тлумачення договорів, *Jus Cogens* та недійсність договорів, припинення дії договорів, правонаступництво договорів, застереження до багатосторонніх договорів.

Гуманізація відповідальності держави: від двостороннього підходу до проблем суспільства: походження державної відповідальності, обставини, що виключають протиправність: лихо, необхідність, злагода, диференціація норм права та засоби правового захисту, контрзаходи, дипломатичний захист.

Суб'єкти міжнародного права: держава та недержавні суб'єкти: людина, неурядові організації, корінні народи. Міжнародні суди. Установи ООН та захист прав людини

Література:

1. Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019. С.9-36
2. Бурлак О. В. Міжнародні стандарти щодо статусу і функціонування національних установ із захисту і заохочення прав людини: монографія. Іван-Франківськ : Симфонія форте, 2012. С. 9-18.
3. Шелухін М.Л. От идеи гражданской нации к правовому обеспечению урегулирования военного противостояния на Донбассе. *Культура. Наука. Производство*. 2021. № 5. С. 85-99
4. Дубчак Л. М. Міжнародна політика захисту прав людини в умовах глобалізації. Право та державне управління. 2019. № 1 (34). Том 2. С.45-51
5. Рабінович П.М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. Вісник Національної академії правових наук України. 2016. № 1. С. 19-29
6. Theodor Meron The Humanization of International Law. THE HAGUE ACADEMY OF INTERNATIONAL LAW. - MARTINUS NIJHOFF PUBLISHERS LEIDEN. - BOSTON 2006. 569 p. <https://www.corteidh.or.cr/tablas/r32567.pdf>

Тема 2. Захист прав людини та розбудова миру в суспільствах після насильства

Анатомія взаємозв'язку між правами людини та світом: формування нового визначення миру, вирішення конфліктів та побудова світу, права людини як інструменти у процесі вирішення конфліктів.

Сприяння об'єктивному світу за допомогою судового розгляду з прав людини: природа конфлікту, що розглядається, тип суду, що розглядає конфлікт, вплив термінів на успішне вирішення конфлікту.

Сприяння об'єктивному світу через дотримання прав людини: важливість політичної волі для реалізації прав людини, важливість ретельного редагування документів, органи з прав людини та їх повноваження, стратегії більш ефективного дотримання прав людини, захист прав людини та сприяння суб'єктивному світові.

Захист прав людини та стимулювання соціальних та психологічних змін. Розрив між правовим та реальним: значні зміни у житті людей.

Стратегії заохочення суб'єктивного почуття світу: інформування критики ліберального світобудування, перехід від світу у книгах до світу землі.

Література:

1. Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019. С.36-53
2. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» - К.: ВАІТЕ, 2016. - С.24-47
3. Elizabeth A. Wilson People Power Movements and International Human Rights: Creating a Legal Framework. International Center on Nonviolent Conflict, Washington, Published by ICNC Press 2019. -164 p. <https://www.nonviolent-conflict.org/wp-content/uploads/2017/08/People-Power-Movements-and-International-Human-Rights-Monograph-Website-Version.pdf>
4. Nasia Hadjigeorgiou Protecting Human Rights and Building Peace in Post-Violence Societies. Publisher Bloomsbury Publishing. 2020. 272 p.

Тема 3. Захист прав людини для біженців, осіб, які шукають притулку, та внутрішньо переміщених осіб

Права людини представлених, осіб, які шукають притулку, та внутрішньо переміщених осіб. Захист відповідно до процедури розгляду скарг договірних органів Організації Об'єднаних Націй. Статутні механізми Організації Об'єднаних Націй. Африканські регіональні механізми, які можуть бути використані від примусово переміщених осіб. Європейські механізми з прав людини. Міжнародні кримінальні суди: біженці і внутрішньо переміщені особи, які може бути свідками в судах. Інтернаціоналізовані правові структури та захист внутрішньо переміщених осіб.

Література:

1. Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. Маріуполь, 2019. С.53-66
2. Shelukhin N. Combatting disinformation and cyber threats in the European Union and United States: lessons for Ukraine / Vladyslav Teremetskyi, Kseniia Tokarieva, Iurii Dziuba, Oleh Predmestnikov, Ulyana Parpan. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues, 2021.
3. Маринів І. І. Взаємодія Суду Європейського Союзу із Європейським Судом із прав людини в аспекті захисту прав людини. Право і суспільство. 2019. № 5, ч. 2. С. 181-188.
4. Маринів І. І. Роль Європейського омбудсмена щодо захисту прав громадян ЄС та забезпечення належного управління інституційного механізму Європейського Союзу. Право та інновації. 2020. № 3. С. 38-45.
5. Nasia Hadjigeorgiou Protecting Human Rights and Building Peace in Post-Violence Societies. Publisher Bloomsbury Publishing. 2020. 272 p.

Змістовий модуль 2

Міжнародна практика захисту прав у судах ЄС та РС: теорія та практика

Тема 4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: загальна характеристика

Історичні аспекти прийняття Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: етапи розвитку конвенційної системи захисту прав людини.

Структура та зміст Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: сутність та зміст преамбули, статті 1. «Зобов'язання поважати права», розділу 1. «Права і свободи», розділу 2. «Європейський суд з прав людини», розділу 3. «Інші положення».

Протоколи до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: поширення міжнародно-правових гарантій на право власності; права на освіту; права на вільні вибори; доповнення

положення Конвенції правами: заборонаю ув'язнення за борги; свободою пересування; заборонаю вислання громадянина; заборонаю колективного вислання іноземців; передбачення процедурних гарантій, які стосуються вислання іноземців: процедурні гарантії, що стосуються вислання іноземців; гарантує право на оскарження у кримінальних справах; відшкодування у разі судової помилки; право не бути притягнутим до суду або покараним двічі; рівноправність кожного з подружжя.

Місце Конвенції та практики суду в національних правових системах: визначається шляхом взаємодії Конвенції та внутрішнього права на принципах: субсидіарності, відмови від абстрактного контролю, свободи розсуду держави.

Література:

1. Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. Маріуполь, 2019. С.66-77
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (в питаннях і відповідях) : навч.-довідк. посіб. / за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2019. С.76-89.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_004
4. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. С.5-190

Тема 5. Правотлумачення та застосування конвенцій судом Європейського Союзу. Європейський Суд з прав людини: загальна характеристика

Юридична природа рішень Суду Європейського Союзу. Способи правоінтерпретаційної діяльності Суду Європейського Союзу. Герменевтичний механізм правотлумачення (об'єктивні та суб'єктивні фактори). Порядок утворення, склад та структура Європейського Суду з прав людини. Підстави звернення до Європейський Суд з прав людини. Право на Конвенції. Юрисдикція Європейського Суду з прав людини

Література:

1. Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019. С.77-118
2. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини: навчальний посібник / Т. І. Дудаш. - Київ: Алерта, 2016. С.377-399
3. Манукян В. И. Страсбургское право. Европейский суд по правам человека. Право, практика, комментарий. Харьков: Право, 2017. С.504-543
4. Севостьянова Н. І. Звернення до Європейського суду з прав людини як реалізація права на правосуддя: монографія. Київ: Фенікс, 2016. С.75-89
5. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування К.: Артек, 1997. - С.322-374 с.
6. Core Socio-Economic Rights and the European Court of Human Rights Cambridge University Press. - 2018. - 350 p. <https://www.cambridge.org/de/academic/subjects/law/human-rights/core-socio-economic-rights-and-european-court-human-rights?format=HB#3JHXqhLCFVgGBYwK.97>

Тема 6. Кібербезпека та права людини в епоху кібервспостереження

Визначення кібербезпеки - критична інфраструктура та державно-приватне партнерство. Кібербезпека та відповідальність держави: визначення стандарту належної обачності для запобігання транскордонним загрозам. На шляху до завдання збитків: гармонізація безпеки та прав людини в епоху Інтернету. Конфіденційність проти безпеки: визначення проблем у глобальному інформаційному суспільстві. Свобода вираження поглядів, стандарти прав людини та приватна цензура в Інтернеті. Напруженість, що виникає від децентралізації та множинності моделей Інтернету. Національна безпека та

конституційні права.

Неприпустимість вибіркового обмеження або скасування судового контролю. Доступ до судових інстанцій. Змагальність і рівність сторін. Вмотивованість прийнятого у справі судового акту та принцип правової визначеності. Принцип незалежності суддів.

Література:

1. Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019. С.118-132
2. Виховання доброчесності та зниження ризиків корупції: навч. посіб. К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2018. С. 43-45.
3. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. [Текст] / М. Дженіс, Р. Кей, Е. Бредлі. - К. : «АртЕк», 1997. С.80-94
4. Ковальски Михал. Уважение личной и семейной жизни, жилища и корреспонденции на основании ст. 8 Европейской конвенции прав человека - основные проблемы. Варшава: Хельсинкский Фонд по Правам Человека, 2007. С.41-62
5. Cybersecurity and Human Rights in the Age of Cyberveillance / EDITED BY JOANNA KULESZA AND ROY BALLESTE. Rowman & Littlefield Publishers. - 248 p.
<https://rowman.com/ISBN/9781442260412/Cybersecurity-and-Human-Rights-in-the-Age-of-Cyberveillance>

Тема 7. Вплив практики європейського суду з прав людини на національне законодавство та правозастосування

З'ясування значення практики Європейського суду з прав людини для правозастосовної діяльності в Україні. Застосування прецедентів Суду Європейського Союзу в судовій практиці України. Місце національних судів в судовій системі ЄС. Вплив рішень Європейського суду з прав людини на рішення Верховного суду України. Напрями впливу практики Європейського суду з прав людини на правозастосовну діяльність: інформаційний, виховний, правоохоронний, соціальний. Проблеми у виконанні національними властями рішень ЄСПЛ.

Література:

1. Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019. С.132-167.
2. Головатий С. Про людські права: лекції / С. Головатий. - Київ: Дух і Літера, 2016. - С.502-548
3. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини : навч. посіб. / Т. Л. Сироїд, Л. О. Фоміна. - Харків : Право, 2019. С.59-68
4. DZENTSIAROU K., WHAT IS LAW FOR THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS? / GEORGETOWN JOURNAL OF INTERNATIONAL LAW. - 2018. - P.89-133 https://www.law.georgetown.edu/international-law-journal/wp-content/uploads/sites/21/2018/07/GT-GJIL_180003.pdf
5. VILJANEN J., The Role of the European Court of Human Rights as a Developer of International Human Rights Law / corte interamericana de los Derechos Humanos <https://www.corteidh.or.cr/tablas/r26759.pdf>

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	с.р.	інд.		л	п	лаб	с.р.	інд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ТЕМА 1. Гуманізація у міжнародному праві	13	3	3		8	3						
ТЕМА 2. Захист прав людини та розбудова миру в суспільствах після насильства	13	3	3		7	3						
ТЕМА 3. Захист прав людини для біженців, осіб, які шукають притулку, та внутрішньо переміщених осіб	13	3	3		7	3						
ТЕМА 4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: загальна характеристика	13	3	3		7	3						
ТЕМА 5. Правотлумачення та застосування конвенцій судом Європейського Союзу. Європейський Суд з прав людини: загальна характеристика	13	3	3		7	3						
ТЕМА 6. Вплив практики європейського суду з прав людини на національне законодавство та правозастосування	13	3	3		7	3						
ТЕМА 7. Вплив практики європейського суду з прав людини на національне законодавство та правозастосування	12	2	2		7	3						
Разом:	90	20	20	-	50	20						

5. Перелік тем та зміст практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми та стислий зміст роботи	Мета роботи	Кількість годин		Результат навчання (РН) за ОП
			Денна форма	Заочна форма	
1	Тема. Гуманізація у міжнародному праві. План: 1. Гуманізація закону війни та криміналізація порушень міжнародного права 2. Право міжнародних договорів 3. Гуманізація відповідальності держави: від двостороннього підходу до проблем суспільства 4. Суб'єкти та джерела міжнародного права 5. Міжнародні суди 6. Установи ООН та захист прав людини Література: 1.Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019. С.9-36 2.Арнольд Р., Банашак Б, Вдовіченко С. Права і свободи людини і громадянина в Україні: навч. посіб. К.: Юрінком-Інтер, 2013, С.17-41 3.Бурлак О. В. Міжнародні стандарти щодо статусу і функціонування національних установ із захисту і заохочення прав людини: монографія. Іван-Франківськ : Симфонія форте, 2012. С. 9-18 4.Дубчак Л. М. Міжнародна політика захисту прав людини в умовах глобалізації. Право та державне управління. 2019. № 1 (34). Том 2. С.45-51 5.Рабінович П.М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. Вісник Національної академії правових наук України. 2016. № 1.	Дослідити поняття захисту прав людини, суб'єкти в у сфері захисту прав людини. Розкрити національні механізми захисту прав людини	3		РН15, РН20, РН21, РН22, РН23
2	Тема. Захист прав людини та розбудова миру в суспільствах після насильства План: 1.Анатомія взаємозв'язку між правами людини та миром 2.Формування нового визначення миру 3.Пов'язані засоби і мета: основа взаємозв'язки	Визначити стандарти захисту прав людини і основоположних свобод.	3		РН15, РН20, РН21, РН22, РН23

	між правами людини та миром. 4. Сприяння об'єктивному світу за допомогою судового розгляду з прав людини 5. Сприяння об'єктивному світу через дотримання прав людини 6. Захист прав людини та сприяння суб'єктивному миру 7. Захист прав людини та розбудова миру в суспільствах після насильства Література: 1.Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019. С.36-53 2.Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» - К.: ВАІТЕ, 2016. - С.24-47 3.Аленін Ю.П., Затилкіна Т.В., Пашковський М.І. Деякі питання захисту прав людини при застосуванні конвенцій про правову допомогу у кримінальних справах // Суд в Україні: боротьба з корупцією, організованою злочинністю і захист прав людини. - Т. 12. - К.: Науково-дослідний інститут «Проблеми людини», 1999. - С. 558-565. Режим доступу http://icpn.narod.ru/publicat/protr.htm 4.Європейські стандарти захисту прав та свобод людини у кримінальному судочинстві: матеріали наук.-практ. конф., 13 грудня 2013 р., м. Харків /Харків. економіко-правовий ун-т; Відп. за вип. А.Г. Каткова, Д.О. Замай. - Харків: Право, 2013. - 9-121 с. 5.Кочар П. Європейська соціальна хартія - один із двох основних інструментів захисту прав людини в Європі // Право України. - 2010.- № 10.- С. 119 - 127.	Розкрити особливості європейських стандартів захисту прав.			
3	Тема. Захист прав людини для біженців, осіб, які шукають притулку, та внутрішньо переміщених осіб План: 1. Права людини представлених, осіб, які шукають притулку, та внутрішньо переміщених осіб 2. Захист відповідно до процедури	Розглянути елементи системи захисту прав людини в рамках ЄС.	3		PH15, PH20, PH21, PH22, PH23

	розгляду скарг договірних органів Організації Об'єднаних Націй 3.Статутні механізми Організації Об'єднаних Націй 4.Африканські регіональні механізми, які можуть бути використані від примусово переміщених осіб 5.Європейські механізми з прав людини 6.Міжнародні кримінальні суди: біженці і внутрішньо переміщені особи, які може бути свідками в судах 7.Інтернаціоналізовані правові структури та захист внутрішньо переміщених осіб Література: 1.Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019. С.53-66 2.Верланов С. Практика Стразбурзького суду як інструмент захисту соціально-економічних прав людини. Право України. 2010. № 10. С. 173- 178. 3.Поліванова О. М. Особливості приєднання європейського союзу до європейської конвенції щодо захисту прав людини і основоположних свобод 1950 року // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право 2014 № 1(72), С.220224 Режим доступу http://zt.knute.edu.ua/files/2014/1(72)/uazt_2014_1_33.pdf 4.Маринів І. І. Взаємодія Суду Європейського Союзу із Європейським Судом із прав людини в аспекті захисту прав людини / І. І. Маринів / Право і суспільство. - 2019. - № 5,- С. 181-188. 5.Маринів І. І. Роль Європейського омбудсмена щодо захисту прав громадян ЄС та забезпечення належного управління інституційного механізму Європейського Союзу / Право та інновації. - 2020. - № 3. - С. 38-45.	Визначити систему принципів, які лежать в основі визначення прав людини в ЄС. Обговорити особливості механізму захисту прав в ЄС та РЄ.			
4	Тема. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: загальна характеристика План: 1.Історичні аспекти прийняття Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 2.Структура та зміст Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.	Охарактеризувати структуру та зміст Конвенції про захист прав людини	3		RH15, RH20, RH21, RH22, RH23

	3.Протоколи до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 4.Місце Конвенції та практики суду в національних правових системах Література: 1.Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019. С.66-77 2.Лебідь В. І. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: навчальний посібник для складання адвокатського іспиту / В. І. Лебідь. - Київ: Алерта, 2015. С.3-51 3.Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (в питаннях і відповідях) : навч.-довідк. посіб. / [О. В. Сердюк, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. - Харків : Право, 2019. С.76-89 4.Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». - К.: ВАІТЕ, 2017. С.150-190	і основоположних свобод та протоколів до Конвенції.			
5	Тема. Правотлумачення та застосування конвенцій судом Європейського Союзу. Європейський Суд з прав людини: загальна характеристика План. 1.Юридична природа рішень Суду Європейського Союзу 2.Способи правоінтерпретаційної діяльності Суду Європейського Союзу 3.Герменевтичний механізм правотлумачення (об'єктивні та суб'єктивні фактори) 4.Порядок утворення, склад та структура Європейського Суду з прав людини 5.Підстави звернення до Європейський Суд з прав людини 6.Право на Конвенції 7.Юрисдикція Європейського Суду з прав людини Література: 1. Шелухін М.Л. Захист прав людини і	Визначити природу рішень Суду ЄС. Опанувати способи правоінтерпретаційної діяльності Суду ЄС. Розглянути практичні ситуації звернення до ЄСПЛ.	3		PH15, PH20, PH21, PH22, PH23

	основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019. С.77-118 2.Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини: навчальний посібник / Т. І. Дудаш. - Київ: Алерта, 2016. С.377-399 3.Манукян В. И. Страсбургское право. Европейский суд по правам человека. Право, практика, комментарий / В. И. Манукян. - Харьков: Право, 2017. С.504-543 4.Севостьянова Н. І. Звернення до Європейського суду з прав людини як реалізація права на правосуддя: монографія / Н. І. Севостьянова. - Київ: Фенікс, 2016. С.75-89 5. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування К.: Артєк, 1997. - С.322-374 с.				
6	Тема. Кібербезпека та права людини в епоху кібервспостереження План 1.Визначення кібербезпеки - критична інфраструктура та державно-приватне партнерство 2.Кібербезпека та відповідальність держави: визначення стандарту належної обачності для запобігання транскордонним загрозам 3.На шляху до завдання збитків: гармонізація безпеки та прав людини в епоху Інтернету 4.Конфідентційність проти безпеки: визначення проблем у глобальному інформаційному суспільстві 5.Свобода вираження поглядів, стандарти прав людини та приватна цензура в Інтернеті 6.Напруженість, що виникає від децентралізації та множинності моделей Інтернету 7.Національна безпека та конституційні права Література: 1.Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019. С.118-132 2.Мушак Н. Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення захисту прав людини в міжнародних європейських організаціях:	З'ясувати поняття права на справедливого судовий розгляд. Обговорити внутрішнє наповнення вмотивованості прийнятого рішення в справі судового акта та принципи правової визначеності.	3		РН15, РН20, РН21, РН22, РН23

	монографія / Н. Б. Мушак. - Київ: Ліра-К, 2014. - 192 с. Виховання доброчесності та зниження ризиків корупції: навч. посіб. К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2018. С. 43-45. 3. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Вид. 2-е, виправ., доп. К.: Реферат, 2007. С. 89-163 4. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. [Текст] / М. Дженіс, Р. Кей, Е. Бредлі. - К.: «АртЕк», 1997. С. 80-94 5. Ковальски М. Уважение личной и семейной жизни, жилища и корреспонденции на основании ст. 8 Европейской конвенции прав человека - основные проблемы [Текст] / Михал Ковальски. - Варшава: Хельсинкский Фонд по Правам Человека, 2007. С. 41-62				
7	Тема. Вплив практики європейського суду з прав людини на національне законодавство та правозастосування План: 1. Застосування прецедентів Суду Європейського Союзу в судовій практиці України 2. Місце національних судів в судовій системі ЄС 3. Вплив рішень Європейського суду з прав людини на рішення Верховного суду України 4. Проблеми у виконанні національними властями рішень ЄСПЛ Література: 1. Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019. С. 132-167 2. Право Європейського Союзу: навчальний посібник / ред.: Р. А. Петров. - 5-те вид., змінене і доп. - Київ: Істина, 2013. С. 244-265 3. Молдован В. В. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина: навчальний посібник / В. В. Молдован, Л. І. Чулінда. - Київ: ЦНЛ, 2012. С. 56-133 4. Головатий С. Про людські права: лекції / С. Головатий. - Київ: Дух і Літера, 2016. - С. 502-548 5. Донеллі Джек. Права людини у міжнародній політиці / Джек Донеллі. - Львів:	Розгляну ти практи- ку Європей- ського суду з прав людини та вплив її на націона- льне законо- давство та правоза- стосуван- ня	2		РН15, РН20, РН21, РН22, РН23

	6. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини : навч. посіб. / Т. Л. Сироїд, Л. О. Фоміна. - Харків : Право, 2019. С.59-68 7. Human Rights Protection for Refugees, Asylum-Seekers, and Internally Displaced Persons: A Guide to International Mechanisms and Procedures / Published online by Cambridge University Press. 2017. 346 p.				
	Разом		20		

6. Перелік тем і зміст лабораторних занять - не передбачено навчальним планом

7. Самостійна робота

№ з/п	Зміст роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекційних занять	14	
2	Підготовка до практичних/семінарських занять	20	
3	Виконання індивідуальних завдань (тези, реферати, презентації, аналітичні довідки)	16	
Разом		50	

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання для здобувачів вищої освіти передбачає підготовку реферату, письмового огляду літературних джерел, роботу в командах із розв'язування поставленої проблематики, та написання самостійної (індивідуальної) наукової роботи з аналітичним оглядом наукових публікацій за визначеною тематикою.

Індивідуальне завдання до модуля 1.

Скласти інформаційно-аналітичну довідку щодо ефективності виконання рішень Європейського суду з прав людини.

Проаналізувати з погляду національного законодавства одне із рішень ЄСПЛ.

Порівняти стан захисту прав людини для біженців та осіб, які шукають притулку, та стан захисту прав людини для внутрішньо переміщених осіб

Підготувати пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства щодо дотримання прав внутрішньо переміщених осіб

Індивідуальне завдання до модуля 2.

Підготувати тези доповіді з актуальних питань щодо захисту прав за національним та європейським правом.

Підготувати макет документів для подання позову до Європейського суду з прав людини щодо втрати майна у період протистояння на Донбасі.

Нормативно обґрунтувати захист прав людини в епоху кібервспостереження.

Підготувати пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства щодо дотримання конфіденційності при забезпеченні безпеки держави

Перелік тем тез доповіді:

1. Поняття захисту прав
2. Захист прав та їх забезпечення: конституційний аспект
3. Поняття стандартів захисту

4. Справедливість як головний принцип захисту прав людини і основоположних свобод
5. Механізм захисту прав людини в Європейському Союзі та його складові
6. Механізм захисту прав людини в Раді Європи та його складові
7. Етапи розвитку конвенційної системи захисту прав людини
8. Протокол 1 Конвенції та його місце в практиці суду національних правових систем
9. Правоінтерпретаційна діяльність Суду Європейського Союзу: принципи та судова практика
10. Об'єктивні та суб'єктивні фактори тлумачення норм Конвенції Європейським Судом
11. Історичні передумови утворення, Європейського Суду з прав людини
12. Механізм забезпечення відновлення порушених прав Стягувача по рішенню ЄСПЛ
13. Гарантії незалежності ЄСПЛ та недоторканості його суддів
14. Принципи Загальної декларації прав людини
15. Правові засади адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу
16. Місто Брюссельської (1968 р.) і Луганської (1988 р.) конвенцій у співпраці у сфері правосуддя,

зокрема

9. Методи навчання

В процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомогою мультимедіа засобів; практичні: контрольні роботи, індивідуальні науково-дослідні завдання. Важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані з вирішенням конкретних практичних ситуацій в сфері захисту прав людини за національним та європейським законодавством.

Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота здобувачів вищої освіти. У процесі навчання застосовуються наступні освітні інновації:

- проблемне читання лекцій з візуальним супроводженням слайдами на ПК;
- застосування методів ситуаційного навчання, дискутування, ділових ігор;
- дистанційне навчання на платформах ZOOM, MOODL;
- практична спрямованість навчання за рахунок вирішення конкретних практичних ситуацій; моделювання поведінки уповноважених осіб в умовах виникнення порушень прав людини; визначення шляхів запобігання виявлених порушень щодо конкретної ситуації.

Застосування прикладів та ситуацій дозволяє збільшити результативність навчання та досягти практичної реалізації теоретичних знань.

10. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та семінарських занять, а також за результатами модульних контрольних робіт та виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання після вивчення навчальної дисципліни у формі заліку.

Перелік питань, що виносяться на залік

1. Назвіть наукові підходи до розуміння захисту прав
2. Охарактеризуйте відмінність засобів захисту прав від юридичної відповідальності
3. Охарактеризуйте забезпечення прав людини як напрям державної політики
4. Розкрийте національні механізми захисту прав людини
5. Надайте визначення стандартів захисту прав
6. Визначте види стандартів прав
7. Охарактеризуйте особливості європейських стандартів захисту прав
8. Надайте поняття принципу справедливості

9. Окресліть роль принципу справедливості в господарському судочинстві
10. Надайте характеристику принципів елементів системи захисту прав людини в рамках ЄС
11. Розкрийте систему принципів, які лежать в основі визначення прав людини в ЄС
12. Які особливості механізму захисту прав в ЄС та РС?
13. Назвіть етапи розвитку конвенційної системи захисту прав
14. Загальна структура конвенції та її особливості.
15. Загальний зміст Конвенції та її особливості тлумачення.
16. Який статус має Конвенція в українській правовій системі
17. Назвіть основні Протоколи до Конвенції
18. Які способи тлумачення найчастіше застосовує у своїй діяльності Суд? Чим це пояснити?
19. Поясніть тезу про системний характер принципів тлумачення Конвенції.
20. Чи є рішення Суду правовим прецедентом? Поясніть відповідь.
21. Що означає «автономна» інтерпретація понять у практиці Суду? Які Ви знаєте автономні поняття?
22. Як впливає Преамбула Конвенції на її тлумачення та застосування Судом?
23. Окресліть порядок утворення ЄСПЛ
24. Охарактеризуйте склад ЄСПЛ
25. Визначте контрольний механізм діяльності ЄСПЛ
26. Визначте етапи виконання рішень ЄСПЛ
27. Поняття судовий контроль
28. Неприпустимість вибіркового обмеження або скасування судового контролю.
29. Судова інстанція, та доступ до неї.
30. Змагальність та рівність сторін
31. Поняття судового рішення.
32. Принцип правової визначеності
33. Вмотивованість прийнятого у справі судового акта
34. Незалежність суддів
35. Поняття прецеденту
36. Прецедент в практиці Суду Європейського Союзу
37. Прецедент та судова практика України
38. Система національних судів України
39. Місце національних судів в судовій системі ЄС
40. Вплив рішень Європейського суду з прав людини на рішення Верховного суду України.
41. Принцип правової визначеності
42. Поняття цивільного права
43. Визначення цивільного судочинства в національній системі та системі ЄС
44. Проблеми виконання рішень Європейського Суду з прав людини в цивільному судочинстві
45. Захист спадкових прав у актах ЄСПЛ
46. Захист житлових прав
47. Прав на шлюб (в контексті Конвенції)
48. Вступ України до Ради Європи: причини і наслідки
49. Виконання рішень Європейського Суду з прав людини на території України
50. Завдання українського правосуддя в світлі рішень Європейського Суду з прав людини

11. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів вищої освіти

Бали за окремий вид навчальної діяльності	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно розв'язав усі завдання.
4	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно розв'язав більшість завдань.
3	Здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно розв'язав половину завдань.
2	Здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно розв'язав меншість завдань.
1	Здобувач вищої освіти частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно розв'язав окремі завдання.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарському занятті

Бали за окремий вид навчальної діяльності	Критерії оцінювання
0	- відсутність на занятті з поважної чи неповажної причини; - відмова від відповіді на запитання за змістом теми
1	- фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; - відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
2	демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності.
3	- демонстрація глибоких, міцних знань; - аргументоване використання набутих знань у нестандартних ситуаціях; - самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; - повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Бали	Критерії оцінювання
10	Студент відповів на всі письмові запитання та його відповідь містить повне, розгорнуте, правильне та обґрунтоване викладення матеріалу; правильно сформульовані відповідні тлумачення; містить поряд з теоретичним матеріалом фактичні дані, тощо; матеріал викладений логічно і грамотно. Студент з 10 тестових запитань правильно відповів на 9-10 запитань.
8	Студент відповів на всі письмові запитання, однак відповідь на кожне з питань має такі недоліки: є неповною, є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, назв та сутності, нечіткі характеристики відповідних явищ; не містить посилань на нормативно-правові акти (у разі необхідності), інші джерела, викладена з порушенням логіки подання матеріалу. Студент з 10 тестових запитань правильно відповів на 7-8 запитань.
6	Студент частково відповів на поставлені письмові запитання, частина відповідей є неправильною або частково розкриває питання, що свідчать про поверхове знання матеріалу у студента, або незнання основних положень тем модулю. Студент з 10 тестових запитань правильно відповів на 5-6 запитань.
4	Студент частково відповів на поставлені письмові запитання, більша частина відповідей є неправильною або частково розкриває питання, що свідчать про поверхове знання матеріалу у студента, або незнання основних положень тем модулю. Студент з 10 тестових запитань правильно відповів на 3-4 запитань.
0	Студент відповів на поставлені запитання, проте відповідь є неправильною або частково розкриває питання, допущені грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність знань у студента, або їх безсистемність та поверховість, незнання основних положень тем модулю. Студент з 10 тестових запитань правильно відповів на 0-2 запитань.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання

№ з/п	Критерії оцінювання	Бали
1	належне оформлення, достовірність та актуальність матеріалу	1
2	наявність ґрунтовних висновків, списку літературних джерел	1
3	грамотна і аргументована презентація матеріалу	1
Усього		3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Шкала оцінювання: національна та ECTS			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 - 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Вид роботи	Кількість годин	Обсяг кредитів	Кількість балів
Змістовий модуль 1.			
ТЕМА 1.			
лекційні	3	0,10	3
практичні	3	0,10	3
ТЕМА 2.			
лекційні	3	0,10	3
практичні	3	0,10	3
ТЕМА 3.			
лекційні	3	0,10	3
практичні	3	0,10	3
ТЕМА 4.			
лекційні	3	0,10	3
практичні	3	0,10	3
ТЕМА 5.			
лекційні	3	0,10	3
практичні	3	0,10	3
ТЕМА 6.			
лекційні	3	0,10	3
практичні	3	0,10	3
ТЕМА 7.			
лекційні	2	0,07	2
практичні	2	0,07	2
Самостійна робота	50	1,67	56
Підсумок	90	3	100

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Ноутбук, мультимедіа-проектор, ОС Windows, пакет Microsoft Office, ресурси Moodle, Google Meet.

14. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Обов'язкова література:

1. Shelukhin N. Combatting disinformation and cyber threats in the European Union and United States: lessons for Ukraine / Vladyslav Teremetskyi, Kseniia Tokarieva, Iurii Dziuba, Oleh Predmestnikov, Ulyana Parpan. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 2021.
2. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини: навчальний посібник / Т.І. Дудаш. - Київ: Алерта, 2016
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (в питаннях і відповідях) : навч.-довідк. посіб. / [О. В. Сердюк, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І.В. Яковюка. - Харків : Право, 2019
4. Мушак Н. Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення захисту прав людини в міжнародних європейських організаціях: монографія / Н. Б. Мушак. - Київ: Ліра-К, 2014. - 192 с.
5. Виховання доброчесності та зниження ризиків корупції: навч. посіб. К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2018
6. Шелухін М.Л. Захист прав людини і основоположних свобод за національним та європейським правом: навчально-методичний посібник / О.М. Шелухін, В. В. Волік, М.Л. Шелухін. - Маріуполь, 2019

Додаткова література:

1. Головатий С. Про людські права: лекції / С. Головатий. - Київ: Дух і Літера, 2016
2. Дубчак Л. М. Міжнародна політика захисту прав людини в умовах глобалізації. Право та державне управління. 2019. № 1 (34). Том 2. С.45-51
3. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» - К.: ВАІТЕ, 2016.
4. Манукян В. И. Страсбургское право. Европейский суд по правам человека. Право, практика, комментарий / В. И. Манукян. - Харьков: Право, 2017
5. Маринів І. І. Взаємодія Суду Європейського Союзу із Європейським Судом із прав людини в аспекті захисту прав людини / І. І. Маринів / Право і суспільство. 2019. № 5, ч. 2. - С. 181-188.
6. Маринів І. І. Роль Європейського омбудсмена щодо захисту прав громадян ЄС та забезпечення належного управління інституційного механізму Європейського Союзу / І. І. Маринів // Право та інновації. - 2020. - № 3. - С. 38-45.
7. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». - К.: ВАІТЕ, 2017
8. Поліванова О. М. Особливості приєднання європейського союзу до європейської конвенції щодо захисту прав людини і основоположних свобод 1950 року. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право 2014 № 1(72), С.220-224 Режим доступу [http://zt.knute.edu.ua/files/2014/1\(72\)/uazt_2014_1_33.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2014/1(72)/uazt_2014_1_33.pdf)
9. Право Європейського Союзу: навчальний посібник / ред.: Р. А. Петров. - 5-те вид., змінене і доп. Київ: Істина, 2013. 267 с.
10. Рабінович П.М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. Вісник Національної академії правових наук України. 2016. № 1. С. 19-29
11. Севостьянова Н. І. Звернення до Європейського суду з прав людини як реалізація права на правосуддя: монографія / Н. І. Севостьянова. - Київ: Фенікс, 2016. 187 с.
12. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини : навч. посіб. / Т. Л. Сироїд, Л. О. Фоміна. - Харків : Право, 2019. 216 с.
13. Шелухін М.Л. От идеи гражданской нации к правовому обеспечению урегулирования военного противостояния на Донбассе. *Культура. Наука. Производство*. 2021. № 5. С. 85-99.
14. Theodor Meron The Humanization of International Law. THE HAGUE ACADEMY OF INTERNATIONAL LAW. - MARTINUS NIJHOFF PUBLISHERS LEIDEN. - BOSTON 2006. 569 p. <https://www.corteidh.or.cr/tablas/r32567.pdf>
15. Elizabeth A. Wilson People Power Movements and International Human Rights: Creating a Legal Framework. International Center on Nonviolent Conflict, Washington, Published by ICNCPress 2019. - 164 p. <https://www.nonviolent-conflict.org/wp-content/uploads/2017/08/People-Power-Movements-and-International-Human-Rights-Monograph-Website-Version.pdf>
16. Hadjigeorgiou N., Protecting Human Rights and Building Peace in Post-Violence Societies. Publisher Bloomsbury Publishing.- 2020. 272 p.
17. Kanakopoulos A., Disobedience to the Security Council Countermeasures against undue sanctions. Oxford Monographs in International Law. Oxford University Press 2011. -275 p. <https://global.oup.com/academic/product/disobeying-the-security-council-9780199600762?lang=en&cc=ua&Leijten>
18. Court of Human Rights Cambridge University Press. - 2018. - 350 p. <https://www.cambridge.org/de/academic/subjects/law/human-rights/core-socio-economic-rights-and-european-court-human-rights?format=HB#3JHXqhLCFVgGBYwK.97>
19. Cybersecurity and Human Rights in the Age of Cyberveillance / EDITED BY JOANNA KULESZA AND ROY BALLESTE. Rowman & Littlefield Publishers. - 248 p. <https://rowman.com/ISBN/9781442260412/Cybersecurity-and-Human-Rights-in-the-Age-of->

Cyberveillance

20. Human Rights Protection for Refugees, Asylum-Seekers, and Internally Displaced Persons: A Guide to International Mechanisms and Procedures / Published online by Cambridge University Press. 2017. 346 p.
21. DZEHTSIAROU K., What is law for the european court of human rights? / GEORGETOWN JOURNAL OF INTERNATIONAL LAW. 2018. P.89-133
<https://www.law.georgetown.edu/international-law-journal/wp-content/uploads/sites/21/2018/07/GT-GJIL180003.pdf>
22. VILJANEN J., The Role of the European Court of Human Rights as a Developer of International Human Rights Law / Corte Interamericana de los Derechos Humanos <https://www.corteidh.or.cr/tablas/r26759.pdf>

Судові рішення

1. Вибрані рішення Європейського суду з прав людини (1993-2002 рр.) // Праці Львів, лабораторії прав людини і громадянина НДІ держ. будівництва та місцевого самоврядування АПРН України. - Серія II. Коментарі прав і законодавства. - Вип. 3 / Редкол.: П. М. Рабінович та ін. - Х.: Консум, 2003. - 464 с.
2. Рішення Вищого Конституційного Суду Німеччини від 22 жовтня 1986 року // Комарова Т. Суд Європейських співтовариств і національні суди держав-членів в становленні інтеграційного правопорядку // Вісник Конституційного Суду України. - 2006. - № 1
3. Рішення Суду у справі «Christine Goodwin v. the United Kingdom» від 11.07.2002 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://docs.pravo.ru/document/view/19383100/>
4. Рішення Суду у справі «Dudgeon v. the United Kingdom» від 22.10.1981 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.echr.ru/documents/doc/2461472/2461472.htm>
5. Рішення Суду у справі «Golder v. the United Kingdom» від 21.02.1975 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://european-court.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/golder-protiv-soedinennogo-korolevstva-postanovlenie-evropejskogo-suda>
6. Рішення Суду у справі «Janowiec and Others v. Russia» від 16.04.2012 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/portal.asp?sessionId=97419964&skin=hu doc-pr-en&action=request>
7. Рішення Суду у справі «Korbely v. Hungary» від 19.09.2008 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://hr-lawyers.org/index.php?id=1221824523>
8. Рішення Суду у справі «X, Y and Z v. the United Kingdom» від 22.04.1997 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc; base=INT; n=29737>
9. Рішення у справі «Кооператив Каховський-5 проти України»; Рішення у справі «ТОВ «Солаз» проти України», Рішення у справі «Совтрансавто-Холдинг проти України», Рішення у справі «Агротехсервіс проти України» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/19618>
10. Рішення у справі «Свято-Михайлівська Парафія проти України» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/19620>
11. Рішення у справі «Україна-Тюмень» проти України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/19623>
12. Рішення у справі East/West Alliance Limited проти України», рішення у справі «СовтрансавтоХолдинг проти України», рішення у справі «Агротехсервіс проти України» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/19623>

Інтернет-ресурси

1. European Court of Human Rights Council of Europe [Європейський суд з прав людини : офіц. сайт]. - <http://www.echr.coe.int/echr>
2. Human Rights Education : інформ. ресурс Регіон. Інформ. Центру для Схід. Європи ООН. - www.humanrightseducation.info

3. Права людини в Україні : інформ. портал Харк. правозахисн. групи. - <http://khp.org>
4. Розуміємо права людини : сайт Всеукр. освіт. проєкт. - <http://edu.helsinki.org.ua/index.php>
5. HealthRights : портал захисту прав пацієнтів. - www.healthrights.in
6. XenoDocuments : [портал протидії расизму, ксенофобії та нетерпимості в Україні]. - www.xenodocuments.org.ua
7. Професійна юридична система МЕГА-НАУ - <http://zakon.nau.ua/>
8. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини <http://www1.ombudsman.gov.ua/>
9. Українська Гельсінська спілка з прав людини <http://www.helsinki.org.ua/>
10. День прав человека// Офіційний Веб-сайт Організації Об'єднаних Націй <http://www.un.org/ru/events/humanrightsday/>
11. Всеобщая декларация прав человека (1948г.) <http://www.un.org/ru/documents/udhr/>
12. Права человека // Офіційний Веб-сайт Організації Об'єднаних Націй <http://www.un.org/ru/rights/>
13. Верховный комиссар Организации Объединенных Наций по правам человека <http://www.un.org/ru/rights/issues/office.shtml>
14. Европейский Суд по правам человека - жалобы.- Режим доступа:<http://www.echr.coe.int/>

15. Політика навчальної дисципліни

Політики навчальної дисципліни враховує норми законодавства України щодо академічної доброчесності, Статуту Університету та інших нормативних документів.

1. **Академічна доброчесність** здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат - Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, який здійснює перевірку на плагіат письмових робіт - EduBirdie <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>.

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

- **академічний плагіат** - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- **самоплагіат** - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- **фабрикація** - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- **фальсифікація** - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- **списування** - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- **обман** - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

- **хабарництво** - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

- **необ'єктивне оцінювання** - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;

- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- відрахування з МДУ;
- ІНШІ, ВІДПОВІДНО до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

Більш детально тут:

Анкетування з академічної доброчесності: <https://docs.google.Com/forms/d/1VHzYkdFEGivt VldsENoslSCDRHfUpGia 1YklgQK8j0/edit>

2. **Здобувач має право на оскарження** процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. **Участь в анкетуванні.** Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін.

Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. **Неформальна освіта.** Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті МДУ.

Ресурси:

<https://prometheus.org.ua/> - Prometheus - Найкращі онлайн-курси України та світу <https://www.ed-era.com/> - EdEra - студія онлайн-освіти <https://www.prostir.ua/> - Громадський простір